

Jak nie zablądzić wśród błędów fleksyjnych?

1. Cele lekcji

a) Wiadomości

1. Uczeń zna pojęcie błędu fleksyjnego.
2. Uczeń wie, z jakich słowników skorzystać w razie wątpliwości.

b) Umiejętności

Uczeń potrafi:

- wskazać błędy fleksyjne i poprawić je,
- skorzystać ze słowników, aby dowiedzieć się, jak się odmieniają trudne wyrazy.

2. Metoda i forma pracy

elementy wykładu, praca w grupach lub ćwiczenia indywidualne (w zależności od tego, na ile klasa jest w stanie się skupić podczas pracy w grupach – ćwiczenia są dość trudne)

3. Środki dydaktyczne

ksero z ćwiczeniami, *Nowy słownik poprawnej polszczyzny*, *Słownik ortograficzny*, *Słownik ortograficzny języka polskiego*

4. Przebieg lekcji

a) Faza przygotowawcza

Rozpoczynamy od krótkiej pogadanki służącej ogólnemu przypomnieniu wiadomości o fleksji i błędach. Co to jest błąd? (takie odstępstwo od normy, które nie znajduje uzasadnienia) Co to jest fleksja? (dział gramatyki opisujący odmianę wyrazów) Błąd fleksyjny – błąd w odmianie (deklinacji lub koniugacji).

b) Faza realizacyjna

1. Krótki wykład nauczyciela. Uczniowie mają za zadanie wynotować najważniejsze rzeczy, gdyż potem będzie im ta wiedza niezbędna do zrobienia ćwiczeń.

BŁĘDY FLEKSYJNE POLEGAJĄ NA:

- a) wyborze niewłaściwej postaci wyrazu, np. kontrol zamiast kontrola;
- b) wyborze niewłaściwego wzorca odmiany, np. zawiązać buta zamiast zawiązać but;
- c) wyborze niewłaściwej postaci tematu fleksyjnego, np. przyjacielami zamiast przyjaciółmi;
- d) wyborze niewłaściwej końcówki fleksyjnej, np. diabłowi zamiast diabłu;
- e) nieodmianianiu wyrazu, który ma swój wzorzec odmiany, np. Jadę do Oxford zamiast Jadę do Oxfordu;

- f) odmienianiu wyrazów nieodmiennych, np. wypić kubek kakaa (tylko potocznie).
2. Uczniowie samodzielnie (bądź też w grupach) robią poniższe ćwiczenie z karty pracy ucznia. Mają do dyspozycji słowniki i korzystają z nich w trakcie pracy. Potem cała klasa wraz z nauczycielem sprawdza wyniki pracy.

5. Bibliografia

1. Derwojedowa M., Karaś H., Kopcińska D., *Język polski. Kompendium*, Świat Książki, Warszawa 2005.
2. *Nowy Słownik Poprawnej Polszczyzny*, red. A. Markowski, PWN, Warszawa 1999.
3. *Słownik Ortograficzny Języka Polskiego*, red. M. Szymczak., PWN, Warszawa 1994.

6. Załączniki

a) Karta pracy ucznia

Ćwiczenie. Wskaż w poniższych zdaniach błędy fleksyjne i popraw je. (w nawiasach podaję właściwe odpowiedzi)

- 1) Mama kupiła karkówkę na grilla. (na grill – zła końcówka B. l. p.)
- 2) W końcu udało mu się wyrwać ze szpon kondora. (szponów – zła końcówka D. l. mn.)
- 3) Mojemu bratu zrobił się krwiał na goleniu. (na goleni – przypisanie złego rodzaju)
- 4) Siostra wyjęła Kazikowi z włosów wielką wszę. (wesz – zła końcówka B. l. p.)
- 5) Każda gospodynia ma swoje sekretne przepisy. (gospodyni – zła końcówka M. l. p.)
- 6) Mysz to sympatyczne stworzonko. (mysz – zła końcówka M. l. p.)
- 7) Byłeś dziś na dworzu? (na dworze – zła końcówka Msc. l. p.)
- 8) Powiedzmy, że jakaś maszyna myśląca – w cudzysłowie – zaczyna się psuć. (cudzysłowie – zła końcówka Msc. l. p.)
- 9) Pochowując Polinejka, Antygona miała świadomość swego przestępstwa. (chowając – zła forma imiesłowa)
- 10) Ta brzytew się już stępiła. (brzytwa – zła forma M. l. p.)
- 11) Nie mam ochoty słuchać takich módł. (modłów – zła końcówka D. l. mn.)
- 12) Kilkanaście lat temu rajtuz było na rynku pod dostatkiem. (rajtuzów – zła końcówka D. l. mn.)
- 13) Zjadłabym pomarańcz, ale nie chce mi się iść do sklepu. (pomarańczę – zła końcówka B. l. p.)
- 14) Do upieczenia mięsa potrzebne jest rożno. (rożen – przypisanie złego rodzaju)
- 15) Pszczelarz zebrał tylko jeden plastr miodu. (plaster – niewłaściwa postać tematu)
- 16) Spróbuj się domyśleć. (domyślić – błędna postać bezokolicznika)
- 17) Jestem w kuchni. Tłuczę mięso. (tłukę – brak oboczności w temacie)
- 18) Było zimno tak, że cały się trząsłem. (trząsłem – zła postać tematu)
- 19) Pociąg zjechał w czarną gardziel tunelu. (czarną gardziel – przypisanie złego rodzaju)

20) Zajmujemy się sprzedażą klei. (klejów – zła końcówka D. l. mn.)

b) Zadanie domowe

Znajdź w słowniku dziesięć wyrazów (mogą być też nazwy własne) nieodmiennych i ułóż z nimi zdania.

7. Czas trwania lekcji

45 minut

8. Uwagi do scenariusza

Lekcja zaplanowana do realizacji w III klasie gimnazjum. Jeśli uczniowie będą pracować w grupach, trzeba materiał ćwiczeniowy podzielić na części tak, aby każda grupa miała inne przykłady.